

สารบัญ

บทที่	เรื่อง	หน้า
คำนำ		
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร		A
บทคัดย่อ		F
Abstract		J
สารบัญ		i
สารบัญตาราง		iii
สารบัญภาพ		v
บทที่ 1	บทนำ	1
1.1	ที่มาและความสำคัญ	1
1.2	วัตถุประสงค์	4
1.3	ขอบเขตของการศึกษา	4
1.4	ข้อมูลและการสุ่มตัวอย่าง	5
1.5	วิธีวิเคราะห์ข้อมูล	6
1.6	กรอบแนวคิดในการวิจัย	9
บทที่ 2	แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
2.1	แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	10
2.2	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	15
บทที่ 3	สถานการณ์การผลิตและการตลาดข้าวหอมมะลิ	22
3.1	พื้นที่เพาะปลูกและผลผลิต	23
3.2	การจำแนกพันธุ์ข้าวหอมมะลิ	26
3.3	เทคโนโลยีการผลิตข้าวหอมมะลิ	28
3.4	การบริโภคและการใช้ประโยชน์	30
3.5	ภาวะการตลาดและราคาข้าวหอมมะลิในประเทศ	31
3.6	สถานการณ์การส่งออกและราคา	36
3.7	สรุป	41
บทที่ 4	สถานการณ์การผลิตข้าวหอมมะลิในระดับฟาร์ม	43
4.1	สถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ	43
4.2	ที่ดินและการใช้ประโยชน์จากที่ดิน	50
4.3	แบบแผนการผลิตและกระบวนการจัดการในแปลง	52
4.4	ต้นทุนและผลตอบแทนของการปลูกข้าวหอมมะลิ	57

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	เรื่อง	หน้า
บทที่ 4	(ต่อ)	
4.5	รูปแบบการขายและการกระจายผลผลิต	60
4.6	สรุป	64
บทที่ 5	ตลาดและช่องทางการกระจายข้าวหอมมะลิไทย	66
5.1	ผู้เกี่ยวข้องในตลาดข้าวหอมมะลิ	66
5.2	วิธีการตลาดข้าวหอมมะลิทั่วไป	80
5.3	วิธีการตลาดข้าวหอมมะลิอินทรีย์	83
5.4	สรุป	85
บทที่ 6	บทบาทของรัฐต่อการสร้างคุณค่าและมูลค่าข้าวหอมมะลิไทย	88
6.1	นโยบายข้าวหอมมะลิในอดีตถึงปี 2540	87
6.2	นโยบายข้าวหอมมะลิปี 2540-50	91
6.3	บทบาทของรัฐต่อการพัฒนาข้าวหอมมะลิในปัจจุบัน	94
6.4	นโยบายข้าวหอมมะลิอินทรีย์	102
6.5	สรุป	104
บทที่ 7	สรุปและข้อเสนอแนะ	107
7.1	สรุป	107
7.2	ข้อเสนอจากการศึกษา	111
เอกสารอ้างอิง		114
ภาคผนวก		123

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1.1	จำนวนเกษตรกรตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาสถานภาพการผลิตข้าวหอมมะลิในระดับฟาร์ม จำแนกตามสภาพแวดล้อมในการผลิต	8
3.1	เนื้อที่เพาะปลูกข้าวหอมมะลินาปี จำแนกตามภูมิภาค ปี 2540-55	24
3.2	ผลผลิตและผลผลิตต่อไร่ข้าวหอมมะลินาปี จำแนกตามภูมิภาค ปี 2540-55	26
3.3	ราคาที่เกษตรกรได้รับและราคาขายส่งข้าวสารหอมมะลिरายเดือน ปี 2556	32
3.4	เปรียบเทียบราคาข้าวเปลือกเจ้า 15% และราคาข้าวเปลือกหอมมะลิที่เกษตรกรได้รับ ปี 2548-56	34
3.5	ปริมาณข้าวในโครงการรับจำนำรายปี ปีการเพาะปลูก 2548/49-56/57	35
3.6	การแบ่งสินค้ามาตรฐานข้าวหอมมะลิไทย	36
3.7	ปริมาณและมูลค่าการส่งออกข้าวหอมมะลิไทย ปี 2550-56	38
3.8	มูลค่าการส่งออกข้าวหอมมะลิในประเทศผู้นำเข้าสำคัญ ปี 2553-55	41
4.1	สถานภาพของหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ ปี 2556	45
4.2	แรงงานและการประกอบอาชีพของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ ปี 2556	47
4.3	รายได้และแหล่งที่มาของรายได้ในครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ ปี 2556	49
4.4	การใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ ปี 2556	51
4.5	แบบแผนและการจัดการในแปลงของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ ปี 2556	53
4.6	การใช้เมล็ดพันธุ์และปุ๋ยของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิในพื้นที่ศึกษา ปี 2556	56
4.7	การใช้แรงงานในการปลูกข้าวหอมมะลิในพื้นที่ศึกษา ปี 2556	57
4.8	โครงสร้างต้นทุนการผลิตข้าวหอมมะลิของเกษตรกรในพื้นที่ศึกษา ปี 2556	59
4.9	ผลตอบแทนของการปลูกข้าวหอมมะลิในพื้นที่ศึกษา ปี 2556	60
4.10	การขายและการใช้ประโยชน์ข้าวหอมมะลิของครัวเรือนตัวอย่าง ปี 2556	61

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.11	ปริมาณและร้อยละของข้าวหอมมะลิที่เข้าร่วมโครงการรับจำนำในพื้นที่ศึกษา ปี 2556	62
4.12	ช่องทางการกระจายข้าวหอมมะลิของเกษตรกรในพื้นที่ศึกษา ปี 2556	63
5.1	จำนวนโรงสีที่ได้รับการรับรองการผลิตและจำหน่ายข้าวหอมมะลิอินทรีย์มาตรฐาน ปี 2557 จำแนกตามจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	74
5.2	บทบาทหน้าที่และพฤติกรรมตลาดของสถาบันในตลาดข้าวหอมมะลิ	79
6.1	เปรียบเทียบราคาข้าวหอมมะลิโครงการรับจำนำกับราคาตลาด ปีการผลิต 2546/47-56/57	95
6.2	ผลผลิตข้าวในโครงการรับจำนำ จำแนกตามชนิดข้าว ปีการเพาะปลูก 2543/44 – 56/57	96

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1.1	กรอบแนวคิดในการวิจัย	9
3.1	พื้นที่และการเปลี่ยนแปลงพื้นที่เพาะปลูกข้าวหอมมะลิของไทย ปี 2541-55	25
3.2	ราคาข้าวหอมมะลิ ข้าวเปลือกเจ้าความชื้น 15% และข้าวเปลือกเหนียวที่ เกษตรกรได้รับ ปี 2548-56	33
3.3	ราคาส่งออกข้าวหอมมะลิ F.O.B ของไทย ปี 2546-56	38
5.1	วิธีการตลาดและการใช้ประโยชน์ข้าวหอมมะลิไทย ปีการผลิต 2556/57	82
5.2	วิธีการตลาดข้าวหอมมะลินทรีย์ในพื้นที่ศึกษา ปีการผลิต 2556/57	84
6.1	ราคาข้าวหอมมะลิในโครงการรับจำนำและแนวโน้มราคาข้าวหอมมะลิ ในตลาด ปีการผลิต 2546/47-56/57	97
6.2	สัดส่วนของข้าวหอมมะลิในโครงการรับจำนำกับข้าวหอมมะลิ และข้าวอื่นๆ ปีการผลิต 2548/49-56/57	99
6.3	สัดส่วนปริมาณการส่งออกข้าวหอมมะลิกับข้าวรวมของไทย ปี 2548-56	100